

УДК 343.98

ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ ПОРУШЕННЯ ПРАВИЛ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ ТА ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТРАНСПОРТУ

Шевченко Т.В., здобувач
кафедри кримінального права і процесу
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

У положеннях наукової статті автором розкриті погляди провідних вчених-криміналістів та дані слідчої практики щодо особливостей організації досудового розслідування злочинів у сфері порушення правил безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту. Автором висвітлюються основні елементи організації розслідування дорожньо-транспортних пригод. На цій основі запропоновано проведення найбільш дієвих слідчих (розшукових) дій при організації та плануванні здійснення досудового розслідування злочинів даної категорії.

Ключові слова: організація, планування, дорожньо-транспортна пригода.

В положениях научной статьи автором раскрыты взгляды ведущих ученых-криминалистов и данные следственной практики по особенностям организации досудебного расследования преступлений в сфере нарушения правил безопасности дорожного движения и эксплуатации транспорта. Автором освещаются основные элементы организации расследования дорожно-транспортных происшествий. На этой основе предложено проведение наиболее действенных следственных (розыскных) мероприятий при организации и планировании осуществления досудебного расследования преступлений данной категории.

Ключевые слова: организация, планирование, дорожно-транспортное происшествие.

Shevchenko T.V. ORGANIZATION OF PRE-TRIAL INVESTIGATION CRIMES IN VIOLATION TRAFFIC SAFETY AND OPERATION OF TRANSPORT

The provisions of the scientific article the author disclosed the views of leading scientists and forensic data investigation practice on the specifics of the organization of the pre-trial investigation of crimes in violation of traffic rules and operation of transport safety. The author highlights the main elements of the organization of the investigation of road accidents. On this basis invited to conduct the most effective investigation (investigation) activities in the organization and planning of the pre-trial investigation of crimes of this category.

Key words: organization, planning, road accident.

Постановка проблеми. Необхідність проведення ефективної організації розслідування злочинів, вчинених у сфері порушення правил безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту, виникає постійно, адже саме правильно проведена організація є запорукою успішного розслідування та встановлення істини у кримінальному провадженні. У дослідженнях, присвячених проблемам організації, вона виступає як один з ключових елементів, що сприяє ефективному та правильному проведенню досудового розслідування злочинів.

Ступінь розробленості проблеми. Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що в юридичній літературі теоретичні засади організації досудового розслідування злочинів досліджувалися В.Ю. Шепітьком, Р.С. Белкіним, О.М. Ларінім, М.І. Пановим, І. Ф. Пантелєєвою та іншими. Також необхідно зазначити, що поряд із поняттям «організації» науковцями досліджувалося тісно з ним пов'язане поняття «планування» розслідування злочинів. Особливої уваги заслуговує питання організації провадження досудового розслідування дорожньо-транспортних пригод.

Мета статті. У нашому дослідженні ми ставимо за мету розкрити особливості організації досудового розслідування злочинів у сфері порушення правил безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту та запропонувати шлях удосконалення проведення алгоритму

слідчих (розшукових) дій при здійсненні розслідування даної категорії злочинів.

Виклад основного матеріалу. Слово «організація» (лат. organizo – улаштувати) має кілька значень: внутрішня упорядкованість, погодженість, взаємодія більш-менш диференційованих і автономних частин цілого, обумовлена його структурою; сукупність процесів чи дій, що призводять до утворення й удосконалення взаємозв'язків між частинами цілого; об'єднання людей, що спільно реалізують деяку програму або ціль і діють на основі визначених правил і процедур.

Поняття «організації розслідування злочинів» досліджувалося багатьма науковцями, а саме В.Ю. Шепітьком, Р.С. Белкіним, О.М. Ларінім, М.І. Пановим. Організація розслідування – це комплекс необхідних заходів на різних етапах розслідування, які забезпечують діяльність органів щодо розкриття, розслідування і запобігання злочинам та означають своєчасну розробку узгодженого плану заходів правоохоронних органів; належну взаємодію слідчого, оперативних працівників, спеціалістів; забезпечення кваліфікованого керівництва слідчо-оперативною групою або бригадою; проведення регулярних нарад слідчої групи, систематичний обмін інформацією та звітністю про результати роботи слідчої групи і кожного слідчого; забезпечення необхідних умов праці; своєчасну розробку та виконання планів розслідування [1, с. 608].

Поняття «організації розслідування» необхідно розглядати разом із поняттям «планування розслідування», оскільки вони мають тісний взаємозв'язок та є взаємозалежними. Планування розслідування – це визначення шляхів і способів розслідування обставин, що підлягають встановленню, визначення системи слідчих дій і оперативно-розшукових заходів, їх змісту, послідовності проведення, термінів виконання [1, с. 615].

Зміст планування розслідування – це організаційна й творча сторона роботи слідчого, що починається з початку розслідування й триває до його закінчення. Планування розслідування пов'язане із висуванням обґрунтованих слідчих версій, що впливають із аналізу, обставин і питань, що підлягають з'ясуванню, визначення слідчих дій, оперативно-розшукових і інших перевірочних і профілактичних заходів, необхідних для дослідження висунутих версій, з'ясування питань, що впливають із них, визначення конкретних виконавців намічених заходів, строків і черговості їхнього виконання. Всі вищевказані елементи планування розслідування знаходять своє відображення у плані розслідування кримінального правопорушення.

На думку О.М. Ларіна, організаційні заходи ґрунтуються на завданнях плану розслідування. Організаційні заходи вимагають планування, включаються в план. Від організаційних можливостей залежать такі елементи плану, як терміни, тривалість, послідовність слідчих дій [2, с. 59]. Організувати яку-небудь діяльність – це належно її спланувати, підготувати, налагодити, упорядкувати і проконтролювати її виконання. На думку І.Ф. Пантелеєва, організація розслідування – поняття більш широке, ніж планування, що є лише одним із її елементів [3, с. 334–335].

Провівши аналіз зазначених вище думок науковців, приходимо до висновку, що організація розслідування злочину є первинним елементом, а планування, в свою чергу, є результатом її правильної підготовки та проведення.

Організацію розслідування злочинів у сфері порушення правил безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту, на наш погляд, найбільш доцільно висвітлювати у формі алгоритму роботи слідчого. Саме тому ми пропонуємо до основних елементів організації розслідування дорожньо-транспортних пригод віднести:

- правильну організацію та проведення огляду місця події, інших невідкладних слідчих (розшукових) дій;
- детальний аналіз усієї наявної в розпорядженні інформації про дорожньо-транспортну пригоду: час та місце вчинення, вид пригоди, наявні сліди, дані про особу водія і потерпілих, наявність чи відсутність свідків, оцінка цієї інформації;
- прийняття рішення про початок розслідування та внесення відомостей в ЄРДР;
- визначення слідчого та прокурора у кримінальному провадженні;
- у випадку складності розслідування дорожньо-транспортної пригоди та необхідно-

сті проведення великої кількості слідчих та розшукових дій – створення слідчо-оперативної групи та складання плану розслідування злочину;

- висування слідчих версій;
  - вирішення питання про призначення експертів;
  - визначення необхідності залучення до участі в розслідуванні захисника, законного представника, спеціаліста (педагога, психолога, судово-медичного експерта тощо);
  - залежно від виду ДТП – проведення із залученням експертів детального огляду транспортних засобів, одягу потерпілого;
  - застосування пошукових, організаційних заходів, спрямованих на розшук транспортного засобу та особи водія, визначення необхідності і можливості залучення до участі в розслідуванні громадськості та ЗМІ (у випадку знищення транспортного засобу з місця пригоди);
  - пошук можливих свідків пригоди;
  - організацію і налагодження взаємодії між слідчим і оперативними підрозділами, що не входять у склад слідчо-оперативної групи;
  - інформаційне забезпечення розслідування (використання автоматизованих інформаційно-пошукових систем);
  - організація проведення регулярних оперативних нарад слідчо-оперативної групи з обговоренням отриманих результатів і визначенням чергових завдань;
  - проведення допитів свідків та учасників ДТП;
  - залежно від виду пригоди – організація проведення слідчого експерименту для перевірки та уточнення показань свідків та інших учасників пригоди, а саме пошук аналогічних транспортних засобів для його проведення;
  - організація виїзду слідчо-оперативної групи на місце ДТП за аналогічних погодних умов з метою проведення слідчого експерименту;
  - аналіз отриманих внаслідок слідчого експерименту даних та призначення експертиз;
  - за результатами експертиз прийняття рішення про подальший рух кримінального провадження;
  - організація застосування запобіжного заходу та заходів забезпечення кримінального провадження до підозрюваного;
  - складання обвинувального акту та направлення разом із матеріалами провадження прокурору для подальшого направлення до суду.
- Організація розслідування злочинів у сфері порушення правил безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту є досить складним процесом. Правильність її проведення є запорукою успішного розслідування та встановлення істини у кримінальному провадженні. Відсутність одного елементу організації розслідування даної категорії злочинів може призвести до неможливості прийняття кінцевого процесуального рішення у кримінальному провадженні та унеможливило встановлення винних осіб.
- Зауважимо, що проаналізувавши статистику європейських країн щодо смертності осіб, які загинули у дорожньо-транспортних

пригодах, ми побачили, що Україна займає одне з найвищих місць із показником 13,5 смертей на 100 тисяч осіб. Зниження цього показника можливе лише за спільної кропіткої праці всіх державних структур, які несуть відповідальність за безпеку громадян України на дорогах. Саме тому, на наш погляд, доцільно було б щомісяця проводити координаційні наради з питань взаємодії різних служб щодо забезпечення безпеки дорожнього руху та в ході здійснення досудового розслідування злочинів у сфері порушення правил безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Настільна книга слідчого / за заг. ред. М.І. Панова. – 2-ге видання. – К. : Ін Юре, 2007. – 726 с.
2. Ларин А.М. Расследование по уголовному делу. Планирование, организация / А.М. Ларин. – М. : Юрид. лит., 1970. – 224 с.
3. Криминалистика : [учебник] / [И.Ф. Пантелеева, Н.А. Селиванова]. – М. : Юрид. лит., 1988. – 672 с.
4. Коновалова В.О. Організація та планування розслідування. Поняття та принципи планування. Техніка планування : [підручник] / В.О. Коновалова ; за ред. В.Ю. Шепітька. – К. : Ін Юре, 2001. – 462 с.
5. Белкин Р.С. Криминалистическая энциклопедия / Р.С. Белкин. – 2-е изд. доп. – М. : Мегатрон XXI, 2000. – 334с.